

متن پرسش

استاد عزیز و گرانقدر سلام و رحمه الله: سوال اول: همانطور که جنابعالی در کتاب معاد فرموده اید، عین عمل در آخرت ظاهر می شود و چون قوه واهمه انسان در عالم آخرت به آسودگی بیشتری می رسد می تواند صورتهای متناسب با ملکات خود را ظاهر کند که همان بهشت یا جهنم اوست. (صفحه ۱۱۳ کتاب معاد) اگر بهشت یا جهنم جایی است متناسب با صورت مانوس با قوه واهمه، پس بهشت هرکس مخصوص خود اوست و جهنم هرکس مخصوص خود اوست. در اینصورت چگونه گفته می شود که به جایی داریم مثلاً بنام سقر که از نفس او جهنم پدید آمده است. خب حالا ما یک جهنم داریم که آدم گناهکار را به آن می اندازند یا شخص جهنم خود را خودش می سازد؟ یا مثلاً گفته می شود در بهشت جایی داریم مخصوص فلان گروه. یا مثلاً گفته می شود که مثلاً در بهشت نهرهایی جاری است و میوه هایی و... . خب اگر قوه واهمه شخص صالح بهشت او را طبق صورت مانوس او می سازد، شاید صورت مانوس او این گونه که قرآن می گوید نباشد. اگر بهشت او قبلاً آماده است و باغ و بستان خود را دارد که دیگر آن مسئله ای که شما در ص ۱۱۳ کتاب فرمودید موضوعیت ندارد. سوال دوم: ملاصدرا در حرکت جوهری می گوید نفس برای ظهور نیازمند ماده است. سپس می فرماید با گذشت زمان هم ماده حرکت می کند و هم نفس آن شخص. تا جایی که نفس آن شخص دیگر در بودن خود نیازمند بدن مادی خود نیست. این زمان چه زمانی حادث می شود؟ اگر مثلاً در ۱ سالگی حادث می شود، پس این درست است که بگوییم نفس انسان ۶ ماهه با مرگ او هم نیست و نابود می شود؟

متن پاسخ

باسمه تعالی: سلام علیکم: ۱. اتفاقاً قرآن همان حضوری که در قیامت برای انسان پیش می آید را گزارش می دهد و حقیقتاً انسان با آن میدان، بر اساس قواعد جاری در عالم و آدم حاضر می شود. ۲. حرکت جوهری، در ذات عالم ماده واقع می شود و انسان با توجه به نسبتی که با بدن خود دارد، در آن سیر قرار می گیرد و این امر، چیزی نیست که بخواهیم برای آن زمان تعیین کنیم. موفق باشید